

Sygn. akt I ACa 931/17, I ACz 885/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Tomasz Ślęzak (spr.) SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Barbara Białożył

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K.

przeciwko Skarbowi Państwa-Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt II C 678/16,

oraz zażalenia pozwanego na rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w punkcie 3. tego wyroku,

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Katowicach) na rzecz adw. J. P. 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

4) oddala zażalenie.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Tomasz Ślęzak
-------------------------------------	---------------------	-------------------

I ACa 931/17, I ACz 885/17

UZASADNIENIE

Powód Z. K. wniósł do Sądu Okręgowego w Katowicach pozew w którym domagał się od pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody (...) zapłaty kwoty 131.241 zł, z tytułu bezumownego korzystania z działki gruntu numer (...) położonej przy ulicy (...) w K. oraz nakazania pozwanemu zawarcia umowy najmu na czas nieoznaczony za wynagrodzeniem w kwocie 437 zł miesięcznie.

Uzasadniając żądanie powód podał, że jego działkę na całej swej długości zajmuje instalacja kanalizacyjna $\varnothing$ 400 wraz ze studzienką, długość działki wynosi 49,60 m, a powierzchnia zajętej działki ze strefą ochronną wynosi 148,80 m⁽²⁾. Przy wyliczaniu dochodzonej kwoty wskazał, że wynagrodzenie za 1 m⁽²⁾ wynosi 2,94 zł, co daje miesięcznie 437,47 zł. Jako podstawę dochodzonego roszczenia wskazał na przepisy art. 224 i art. 225 k.c. oraz art. 659 k.c. lub art. 693 k.c. Ponadto powód wskazał, że Przedsiębiorstwo (...)w 1995 roku znalazło się na liście przedsiębiorstw, których organem założycielskim jest nowopowstałe Ministerstwo Przemysłu i Handlu, a ostateczna likwidacja przedsiębiorstwa nastąpiła po przejęciu nadzoru założycielskiego przez Wojewodę (...).

Pozwany Skarb Państwa - Wojewoda (...) w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów postępowania na rzecz Skarbu Państwa - Wojewody (...) według norm przepisanych.

Pozwany zarzucił brak legitymacji biernej podnosząc, że powód nie wykazał, aby pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...) był samoistnym posiadaczem nieruchomości przy ulicy (...), oznaczonej jako działka gruntu numer (...), objętej księgą wieczystą o nr (...), albo że w jakikolwiek sposób z niej korzystał. Zaprzeczył też, by Skarb Państwa był właścicielem albo użytkownikiem instalacji kanalizacyjnej, o której mowa w pozwie. Podał, że decyzją uwłaszczeniową Wojewody (...) nr (...) z dnia 30 grudnia 1993 roku, zmienioną decyzją z dnia 17 stycznia 1995 roku i sprostowaną postanowieniem z dnia 23 listopada 2011 roku - Przedsiębiorstwo (...) nabyło prawo użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w K. przy ulicy (...) oraz nabyło prawo własności budynków i urządzeń znajdujących się na tym gruncie, w tym urządzeń technicznych trwale z gruntem związanych. Dalej pozwany podał, że przedsiębiorstwo to dokonało zbycia nieruchomości uwłaszczonych mocą decyzji. Współużytkownikami wieczystymi są właściciele wyodrębnionych lokali mieszkalnych, jako że nieruchomość położona przy ulicy (...) obejmuje nieruchomość gruntową zabudowaną wielolokalowymi budynkami mieszkalnymi. Likwidator tego przedsiębiorstwa pismem z dnia 06 grudnia 2004 roku poinformował powoda o przejęciu w grudniu 1998 roku przez Wspólnotę Mieszkaniową Nieruchomości ul. (...) w K. dokumentów i dokumentacji technicznej obiektów. Natomiast postanowieniem z dnia 17 lipca 2008 roku przedsiębiorstwo to zostało wykreślone z rejestru przedsiębiorstw pod nr KRS (...) w związku z postanowieniem Wojewody (...) z dnia 20 maja 2008 roku w sprawie uznania tego przedsiębiorstwa państwowego za zlikwidowane. Zdaniem pozwanego nie ponosi on odpowiedzialności za zobowiązania zlikwidowanego przedsiębiorstwa wobec treści art. 40 k.c. Jednocześnie obok zarzutu braku legitymacji biernej, pozwany podniósł także zarzut przedawnienia roszczenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, wskazując, że roszczenie to przedawnia się z upływem lat 10.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo, przyznał pełnomocnikowi powoda koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i odstąpił od obciążenia powoda kosztami procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód w wyniku spadkobrania po swojej matce A. K. jest właścicielem nieruchomości położonej w K. przy ulicy (...), składającej się z działki gruntu o nr (...), dla której Sąd Rejonowy (...)w K. prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Przez środek nieruchomości przebiega rurociąg ciepłowniczy z rur

stalowych wybudowany w latach 1982-1983 i użytkowany przez (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w K., wcześniej przez poprzedników prawnych spółki. Przez nieruchomość powoda poza rurociągiem ciepłowniczym w dodatkowych kanałach przeprowadzono równolegle przewody kanalizacji Ø 400 mm, gazu Ø 125 mm oraz kable elektryczne. W sąsiedztwie nieruchomości powoda przy ulicy (...) i ul. (...) znajdują się budynki wielomieszkaniowe wybudowane na gruncie Skarbu Państwa. Są one zlokalizowane przy ulicy (...) i ulicy (...). Zostały wybudowane przez Przedsiębiorstwo (...) w K., dla którego funkcje organu założycielskiego pełnił Wojewoda (...). Sieć kanalizacyjna w rejonie ulicy (...) w K. była realizowana w 1976 roku. Kanalizacja rozdzielcza Ø 200 – 300 mm z budynków 30a-c przy ulicy (...) i budynków (...) przy ulicy (...) była połączona ze sobą, a następnie kanałem ogólnospławnym Ø 400 mm włączona do kolektora Ø 1000 mm przy ulicy (...). Kanalizacja biegnąca przez działkę pomiędzy budynkami nr (...) przy ul. (...) w K. odprowadzała ścieki z zabudowy przy ulicy (...) do 40 i 30 do 30d. Odbiorcą ścieków z budynków przy ulicy (...) jest (...) Przedsiębiorstwo (...). Przedsiębiorstwo (...) w K., będące poprzednikiem prawnym Przedsiębiorstwa (...) w K. na mocy decyzji Wojewody (...) z dnia 30 grudnia 1993 roku o nr (...) z dniem 5 grudnia 1990 roku nabyło prawo użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa, będącego w jego zarządzie, położonego w K. przy ulicy (...) o powierzchni 8.647 m kw, obejmującego działki gruntu o nr (...), przy czym decyzją z dnia 17 stycznia 1995 roku o nr (...) zmieniono pkt. 1a decyzji z dnia 30 grudnia 1993 roku poprzez jego uchylenie i zastąpienie nowym punktem wskazującym na to, iż prawo użytkowania wieczystego obejmuje działki gruntu nr (...), natomiast postanowieniem z dnia 23 listopada 2001 roku sprostowano błąd rachunkowy w decyzji w zakresie wielkości powierzchni działek. Jednocześnie na mocy decyzji z dnia 30 grudnia 1993 roku Przedsiębiorstwo (...) w K. nabyło prawo własności budynków i urządzeń znajdujących się na wskazanym gruncie tj. kotłownię budynku mieszkalnego przy ulicy (...), adaptowaną kotłownię budynku przy ulicy (...), zespół garaży, 2 budynki mieszkalne przy ulicy (...), 1 budynek mieszkalny przy ulicy (...) oraz urządzenia techniczne trwale z gruntem związane, a usytuowane na tych działkach. W 2003 roku zostało otwarte postępowanie likwidacyjne Przedsiębiorstwa Budowlano- (...) zakończone 30 czerwca 2005 roku. Na mocy postanowienia nr (...) Wojewody (...) z dnia 20 maja 2008 roku w sprawie uznania za zlikwidowane Przedsiębiorstwa (...) w likwidacji - Sąd Rejonowy (...) w K. postanowieniem z dnia 17 lipca 2008 roku, prawomocnym z dniem 05 sierpnia 2008 roku dokonał wykreślenia przedsiębiorstwa z Krajowego Rejestru Sądowego - rejestru przedsiębiorców. Natomiast w budynkach mieszkalnych położonych przy ulicy (...) i ulicy (...), uwłaszczonych na rzecz Przedsiębiorstwa (...) w K. decyzją z dnia 30 grudnia 1993 roku, powstała Wspólnota Mieszkaniowa (...) ul. (...), która w grudniu 1998 roku przejęła od Przedsiębiorstwa (...) dokumenty techniczne wraz z dokumentacją techniczną obiektów. W dniu 13 listopada 2006 roku pełna dokumentacja techniczna urządzeń trwale z gruntem związanych została przekazana przez dotychczasowego zarządcę Wspólnoty Mieszkaniowej nowemu zarządcy - firmie (...) w K..

Powód przez lata podejmował działania zmierzające do ustalenia właściciela odcinka kanalizacji przebiegającej przez jego nieruchomość kierując pisma do Wojewody (...), (...) Przedsiębiorstwa (...) w K., (...) S.A. w K. oraz Urzędu Miasta K..

W oparciu o te ustalenia Sąd Okręgowy uznał, powołując przepisy art. 224 i 225 k.c. oraz art. 6 k.c. i art. 49 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych i wskazując, że powód nie wykazał iż to pozwany jest właścicielem rurociągu kanalizacyjnego przebiegającego przez nieruchomość powoda, czy też że wykonywał jakiegokolwiek czynności właścicielskie wobec tego rurociągu, a także aby ten rurociąg stanowił własność Przedsiębiorstwa (...). Brak także podstaw, zdaniem Sądu pierwszej instancji do przyjęcia, że pozwany jest posiadaczem kanalizacji w świetle art. 49 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych i aby po wykreśleniu wymienionego przedsiębiorstwa z Krajowego Rejestru Sądowego wojewoda (...) czy właściwy minister przejął po nim jakiegokolwiek mienie. Sąd ten zwrócił uwagę, że już w 1998 r. likwidator Przedsiębiorstwa (...) przekazał dokumentację techniczną dotyczącą urządzeń znajdujących się na uwłaszczonych gruntach wspólnocie mieszkaniowej. Reasumując Sąd Okręgowy stwierdził, mając na uwadze ustalenia faktyczne i podstawę prawną dochodzonych roszczeń, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie w zakresie żądania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda przez pozwanego, a w konsekwencji także w zakresie żądania zobowiązania pozwanego do zawarcia z powodem umowy najmu czy dzierżawy gruntu.

Sąd Okręgowy w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu zastosował art. 102 k.p.c. uznając, że nie było to spowodowane wyłącznie trudną sytuacją majątkową powoda. Sądowi pierwszej instancji wiadomym było z urzędu, że spór ten nie jest jedyną sprawą sądową, której celem jest uzyskanie wynagrodzenia od różnych podmiotów korzystających z jego nieruchomości bez wynagrodzenia. W sprawach tych napotyka na trudności z ustaleniem stanu prawnego urządzeń zlokalizowanych na jego nieruchomości i dlatego nie sposób stwierdzić, że już na etapie wnoszenia powództwa, powód powinien wiedzieć, iż jest ono bezzasadne. Stąd też w ocenie tego Sądu okoliczności tej sprawy w powiązaniu z sytuacją majątkową powoda oraz jego sytuacją życiową, zdrowotną, przemawiają za odstąpieniem od obciążenia go obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 w związku z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, obowiązującego w dacie wniesienia pozwu (§ 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu).

Wyrok ten został zaskarżony przez powoda apelacją w części oddalającej powództwo, przez pozwanego zaś zażaleniem w zakresie nie obciążenia powoda kosztami procesu.

W apelacji powód zarzucił:

1) naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

- art. 233 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego t.j. dowodu z dokumentów w postaci: pisma Przedsiębiorstwa (...) z dnia 07.01.1988r., pisma z dnia 12.06.1990r. poprzedniego właściciela D. E. kierowanego do B., pisma z dnia 09.04.1992r. (...) Przedsiębiorstwa (...), wskazania lokalizacyjnego Urzędu Miasta K., poprzez błędną ocenę że dokumenty te nie stanowią dowodu własności Skarbu Państwa - Wojewody (...), podczas wynika z nich, iż B., którego mienie zostało ostatecznie przejęte przez Skarb Państwa - Wojewodę (...), korzystał z nieruchomości powoda w obrębie posadowionej rury kanalizacyjnej, której był właścicielem. Zdaniem apelującego uchybienie te doprowadziły w efekcie do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku poprzez uznanie, iż Skarb Państwa - Wojewoda (...) nie jest właścicielem rury kanalizacyjnej przebiegającej przez nieruchomość powoda, podczas gdy dowody przedłożone przez pozwanego w sposób wystarczający wykazywały fakt przeciwny;

- art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o powołanie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność wysokości należnego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda przez okres dochodzony pozwem, podczas gdy ustalenie przedmiotowej okoliczności stanowiło wiadomości specjalne i wymagało powołania dowodu z opinii biegłego;

- art. 299 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie strony - powoda oraz przyjęcie błędnego i odgórnego stanowiska, że dowód z przesłuchania strony nie może być dowodem na okoliczność własności czy też użytkowania rurociągu kanalizacyjnego przez pozwanego z uwagi na fakt, iż pozwany czerpie wiedzę jedynie z przedłożonych dokumentów podczas gdy okoliczność ta stanowiła istotny fakt dla rozstrzygnięcia sprawy;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych poprzez niezastosowanie i przyjęcie, iż Skarb Państwa - Wojewoda (...) nie jest właścicielem rury kanalizacyjnej przebiegającej przez nieruchomość powoda podczas gdy wskazany przepis stanowi, iż mienie po państwowym przedsiębiorstwie jakim był bezspornie B., a którego mienie stanowił rurociąg o średnicy 400 mm przejmuje wojewoda.

W oparciu o te zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 52 496 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu powoda za okres 10 lat oraz zobowiązanie pozwanego do zawarcia z powodem umowy najmu nieruchomości na czas nieokreślony z wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 437,47 zł ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego z urzędu według norm przepisanych lub przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz adwokata z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W zażaleniu na postanowienie zawarte w wyroku dotyczące nie obciążenia powoda kosztami procesu, pozwany, zarzucając naruszenie art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. i w związku z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października w sprawie opłat za czynności adwokackie, wniósł o zmianę tego postanowienia i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 7200 złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji lub o uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach Sądowi pierwszej instancji.

Powód wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na zakres zaskarżenia i wnioski apelacji, obejmujące już tylko nieprzedawniony okres roszczenia powoda, co ma znaczenie o tyle, że zarzuty zawarte w punkcie I podpunkty 1 i 2 apelacji (naruszenie przepisów postępowania przez błędną ocenę wymienionych tam dokumentów i błąd w ustaleniach faktycznych dotyczący właściciela rury kanalizacyjnej przebiegającej przez nieruchomość powoda) obejmują ocenę dokumentów z lat 1988-1992, a zatem po pierwsze sprzed początku biegu terminu przedawnienia (przed 2006 rokiem - pozew został wniesiony w sierpniu 2016 roku), po drugie, dokumenty te potwierdzają zatem zdarzenia, które miały miejsce w czasie, gdy nie mogło być jeszcze mowy o przejściu mienia Przedsiębiorstwa Budowlano- (...) w K., po jego likwidacji przez wojewodę czy też właściwego ministra do spraw Skarbu Państwa.

Niezależnie od tego, wobec zawartego w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., należy stwierdzić że, wbrew jej argumentacji, ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, dokonane w oparciu o ocenę zebranego materiału dowodowego są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Podkreślenia wymagają zwłaszcza ustalenia dotyczące budowy sieci kanalizacyjnej w rejonie ulicy (...) w K., skutków decyzji uwłaszczeniowej z 30 grudnia 1993 roku, skutków powstania w tej dacie Wspólnoty Mieszkaniowej (...) ul. (...) i skutków likwidacji Przedsiębiorstwa (...).

Mianowicie w sąsiedztwie nieruchomości powoda przy ulicy (...) i ulicy (...) w K. znajdują się budynki wielomieszkaniowe, które zostały wybudowane przez Przedsiębiorstwo (...) w K., dla którego funkcje organu założycielskiego pełnił Wojewoda (...). Sieć kanalizacyjna w rejonie ulicy (...) w K. była realizowana w 1976 roku. Przedsiębiorstwo Budowlano- (...) w K., będące poprzednikiem prawnym Przedsiębiorstwa (...) w K. na mocy decyzji Wojewody (...) z dnia 30 grudnia 1993 roku (nr (...)) z dniem 5 grudnia 1990 roku nabyło prawo użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa, będącego w jego zarządzie, położonego w K. przy ulicy (...) o powierzchni 8.647 m kw, obejmującego działki gruntu o nr (...), a decyzją z dnia 17 stycznia 1995 roku o nr (...) zmieniono pkt. 1a decyzji z dnia 30 grudnia 1993 roku poprzez jego uchylenie i zastąpienie nowym punktem wskazującym na to, iż prawo użytkowania wieczystego obejmuje działki gruntu nr (...). Jednocześnie na podstawie pierwszej z wymienionych decyzji Przedsiębiorstwo (...) w K. nabyło prawo własności budynków i urządzeń znajdujących się na tym gruncie, w tym urządzenia techniczne trwale z gruntem związane, usytuowane na wymienionych działkach.

Wśród tych działek nie ma działki powoda oznaczonej numerem (...).

W budynkach mieszkalnych położonych przy ulicy (...) i ulicy (...), będących przedmiotem uwłaszczenia na rzecz Przedsiębiorstwa (...) w K. decyzją z dnia 30 grudnia 1993 roku, powstała Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości ul. (...), która w grudniu 1998 roku przejęła od tego przedsiębiorstwa dokumenty techniczne wraz z dokumentacją techniczną obiektów. W 2003 roku zostało otwarte postępowanie likwidacyjne Przedsiębiorstwa (...) zakończone 30 czerwca 2005 roku. Na mocy postanowienia nr (...) Wojewody (...) z dnia 20 maja 2008 roku w sprawie uznania za zlikwidowane Przedsiębiorstwa (...) w likwidacji - Sąd Rejonowy (...) wK. postanowieniem z dnia 17 lipca 2008 roku dokonał wykreślenia tego przedsiębiorstwa z Krajowego Rejestru Sądowego - rejestru przedsiębiorców.

Z tymi ustaleniami koresponduje treść dokumentów stanowiących przedmiot dowodu przed Sądem pierwszej instancji. Wskazać należy, między innymi, na przywołane w uzasadnieniu tego Sądu pismo (...) Urzędu Wojewódzkiego w K. z dnia 16 grudnia 2013 roku, kierowane do powoda i towarzyszące mu pismo wyjaśniające tego urzędu z dnia 10 marca 2017 roku. Z tego ostatecznego wyniku, że przedsiębiorstwo (...), funkcjonujące w obrocie prawnym do 1998 roku było właścicielem i użytkownikiem sieci kanalizacyjnej w rejonie ul. (...), którą wraz z budynkami i pozostałą infrastrukturą techniczną przekazało w 1998 roku Towarzystwu (...) w K., będącemu od tego czasu administratorem, którym aktualnie jest Miejskie Przedsiębiorstwo (...) w S..

Z ustaleń tych jednoznacznie wynika, że jeszcze przed otwarciem postępowania likwidacyjnego przedsiębiorstwa (...), a tym bardziej przed jego wykreśleniem z rejestru przedsiębiorstw w Krajowym Rejestrze Sądowym własność, a także posiadanie, będącego przedmiotem postępowania rurociągu kanalizacyjnego stało się udziałem innego podmiotu i nie był to Skarb Państwa.

W związku z tym za bezzasadne należało uznać także pozostałe zarzuty apelacji.

Zbędne było bowiem przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda przez okres dochodzony pozwem (zarzut naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c.), skoro pozwany Skarb Państwa nie był zobowiązany do zapłaty tego wynagrodzenia.

Sąd pierwszej instancji, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w oparciu o dokumenty pozwalające na wykluczenie legitymacji biernej Skarbu Państwa w tej sprawie, nie miał także obowiązku przesłuchania powoda w charakterze strony (zarzut naruszenia art. 299 k.p.c.). Przepis ten przewiduje, że jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron. W okolicznościach tej sprawy nie budzi wątpliwości, że zgromadzony materiał dowodowy dawał dostateczne i wystarczające podstawy do rozstrzygnięcia sprawy i nie pozostawały niewyjaśnione żadne fakty mające istotne znaczenie dla tego rozstrzygnięcia. Dlatego brak zamiaru przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, czy samego powoda (powód nie został wezwany na rozprawę celem przesłuchania w charakterze strony), a także oddalenie wniosku o jego przesłuchanie, było prawidłowe.

Prawidłowa jest także, dokonana przez Sąd Okręgowy, ocena okoliczności sprawy z punktu widzenia prawa materialnego. W szczególności nie może zostać uwzględniony, zawarty w apelacji, zarzut naruszenia art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych. Niezależnie od tego, że w dacie wykreślenia przedsiębiorstwa (...) z Krajowego Rejestru Sądowego (lipiec 2008 r.) według tego przepisu mienie pozostałe po tym przedsiębiorstwie przejmuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa, a dopiero od kwietnia 2012 r. organem przejmującym jest wojewoda, to w okolicznościach tej sprawy wymieniony przepis nie ma w ogóle zastosowania, albowiem Skarb Państwa i żadne jego stationes fisci, nie będąc właścicielem czy posiadaczem rurociągu kanalizacyjnego, nie mogły być zobowiązane do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z tego urządzenia. Jednocześnie przypomnieć należy, że okoliczności z których powód wywodził odpowiedzialność pozwanego w tej sprawie mogły być już na wstępie uznane za bezzasadne, skoro przedmiotem korzystania z rurociągu przez przedsiębiorstwo (...), co następnie miałyby prowadzić do przejęcia tego mienia w oparciu o art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych przez Skarb Państwa, nie mogła być działka powoda o numerze (...), skoro nie została ujęta w decyzji uwłaszczeniowej z 1993 roku.

Z tych wszystkich względów, zasadnicza teza jaka legła u podstaw oddalenia powództwa przez Sąd pierwszej instancji, ta mianowicie, że powód nie wykazał aby pozwany miał w tej sprawie legitymację procesową jest trafna.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, przyznał pełnomocnikowi powoda koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 4050 złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego, w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i w związku z § 2 pkt 6 oraz § 10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, zmienionego rozporządzeniem z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. 2016, poz. 1668).

Jednocześnie Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie strony pozwanej na, zawarte w punkcie trzecim wyroku, postanowienie o kosztach, w którym Sąd pierwszej instancji nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa stosując art. 102 k.p.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego zastosowanie tego przepisu w okolicznościach tej sprawy było uzasadnione. Rozstrzygnięcie na podstawie art. 102 k.p.c. ma charakter dyskrecjonalny, kontrola instancyjna w tym zakresie jest ograniczona do sytuacji gdy zastosowanie wymienionego przepisu nie zostało w ogóle uzasadnione bądź nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł w nim przewidzianych (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 października 2012 r. sygn. akt II CZ 105/12). W okolicznościach tej sprawy Sąd Okręgowy uzasadnił przyczyny usprawiedliwiające zastosowanie zasady słuszności przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu, a argumentacja ta zasługuje na podzielenie. W szczególności, przy niewątpliwie trudnej sytuacji materialnej powoda, można mówić o jego subiektywnym przekonaniu o zasadności swojego roszczenia w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w czym, na co słusznie zwrócił uwagę ten Sąd, mogły utwierdzać powoda niejasne dla niego informacje płynące z odpowiedzi udzielanych przez różne instytucje do których zwracał się dochodząc ustalenia istotnych dla niego okoliczności.

Dlatego też zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny nie znalazł natomiast podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania apelacyjnego należnych stronie wygrywającej to postępowanie. Powód miał bowiem możliwość, będąc reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, oceny argumentacji zawartej w uzasadnieniu Sądu pierwszej instancji, która z jurydycznego punktu widzenia nie powinna budzić wątpliwości i decydując się na wniesienie apelacji wygenerował koszty postępowania apelacyjnego i powinien ponieść koszty tego postępowania na rzecz strony wygrywającej.

SSO Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Piotr Wójtowicz SSA Tomasz Ślęzak